

טראמפ צריך לסגור את הפתח למו"מ כדי לקדם את נפילת המשטר באיראן

written by מאיר בן שבת | 22.01.2026

בזמן שבורסת הניחושים סביב הסיכויים לתקיפה נגד איראן גועשת והמתח באזור מגיע לשיא, הנשיא האמריקני דונלד טראמפ ממשיך לתעתע בכולם. בשיחה עם כתבים בדאבוס ביום רביעי הוא הביע תקווה שלא יינקטו צעדים צבאיים נוספים נגד איראן. באותה נשימה הדגיש שארה"ב תפעל אם טהרן תחזור לקדם את תוכנית הגרעין שלה.

משמעות הדבר היא שכל עוד יישמר המצב הנוכחי באיראן, תתבצע נגדה פעולה צבאית רק אם תחדש את פעילותה הגרעינית. אתמול במעמד הצגת "מועצת השלום" הוסיף טראמפ ואמר: "איראן רוצה לדבר איתנו, ואנחנו נדבר".

האם הוא מתכנן להוציא את כוחותיו לפעולת ענישה נגד המשטר? ספק רב. הרטוריקה המרוככת שלו אינה משרתת את הכיוון הזה. אם זאת הייתה כוונתו, כי אז היה מתבקש שיעצים את הפרסומים על היקף ההרוגים והזוועות בפעולות הדיכוי של המשטר, וישתמש בהם לחיזוק הלגיטימציה לתקיפתה.

האם הוא חזר למסלול ההסדרה וזנח את רעיון החלפת המשטר? לא בטוח. טראמפ מבין היטב שכל עוד משטר המולות בטהרן יישאר על כנו, הוא לא יוותר על שאיפותיו. לפיכך, כל הישג מולו יהיה זמני ומוגבל. אלא שהשיח הציבורי והדיפלומטי בימים האחרונים העמיד בסימן שאלה את האפשרות שחילופי משטר יושגו במהלך מהיר, כפי שטראמפ היה רוצה. תחת זאת רווחת ההערכה על כאוס שעלול להיווצר לאורך תקופת ביניים לא קצרה. ייתכן שההערכות האלה, יחד עם הרגיעה במהומות באיראן, ריסנו את השאיפות בבית הלבן לפחות לזמן מה.

מהי אפוא המטרה בצבירת הכוחות האמריקניים ופריסתם באזור? לפני הכול, מוכנות לקשת התרחישים האפשריים. המציאות שברירית, וקשה להעריך כיצד יתפתחו הדברים. זמינות הכוחות משדרת הרתעה, מקצרת את זמן התגובה, ומקרינה ביטחון לשותפיה של ארה"ב.

שנית, צבירת הכוחות מאפשרת מוכנות להזדמנות הבאה. לנוכח בעיות היסוד הנמשכות באיראן, ההנחה היא שחידוש ההפגנות הוא רק עניין של זמן. יתרה מכך, פריסת הכוחות אף יכולה לעודד זאת. טראמפ רוצה שכאשר זה יקרה, הוא יוכל לממש את הבטחתו ש"העזרה בדרך".

שלישית, הכוחות נועדו להרתיע את איראן מפני חזרה לתוכנית הגרעין. רביעית, יש כאן מוכנות לאפשרות שאיראן תבקש להגיב לפעולה צבאית שתבוצע נגדה על רקע התחמשותה. כזכור, זה היה אחד הנושאים החשובים בפגישתם של ראש הממשלה בנימין נתניהו וטראמפ במאר-א-לאגו שבפלורידה לפני פחות מחודשיים, בטרם השתלט גל המחאות באיראן על סדר היום.

מנקודת מבטה של ישראל, ההתפתחויות בנוגע לאיראן מציינות בעיקר מגמה חיובית. טהרן שרויה במצוקה מדינית, צבאית וכלכלית. בנות בריתה ושלוחיה לא יכולים להושיעה. קמפיין "הלחץ המרבי" והעיצומים השניוניים נותנים את אותותיהם. אין אור בקצה המנהרה.

בשום אופן אין להסיק מכך שישראל יכולה לעמוד מנגד ולתת לדברים להימשך מאליהם. עליה

לעשות כל שביכולתה כדי שארה"ב לא תתפתה להיכנס למשא ומתן עם המשטר האיראני. עצם קיומו של דו־שיח מדיני יספק למשטר קרש הצלה מול אזרחיו המפגינים, שכן הוא יאותת על האפשרות להגיע להסכמים שיביאו לשיפור המצב.

קיומו של משא ומתן מדיני יפגע קשות בסיכויי החלפתו של המשטר דווקא כשהאפשרות הזו מקבלת ממשות, וזה עוד לפני שדיברנו על ההישגים הנוספים שהמשטר יוכל להשיג ממנו. ניסיון העבר אינו מבסס אופטימיות באשר לתוצאות שאפשר להשיג במשא ומתן עם המשטר האיראני. הסוגיה השנייה שהדרג המדיני בישראל נדרש לקדם מול וושינגטון היא השיקום וההתחמשות של איראן. בין האזהרות נגד פעילות גרעינית והריגת מפגינים, נפקד מקומו של איום הטילים הבליסטיים. למרות השיח בנושא, נראה כי האיום הזה עדיין לא זכה להתייחסות הראויה מצד וושינגטון. חזקה על הצמרת הישראלית שהיא ממשיכה במאמציה בעניין, מדינית וביטחונית, גם בשים לב לחלון ההזדמנות שעומד לרשותה.

נוכחות וחופש פעולה חשובים מהסכם

אירועי השבוע בחבל הכורדי בצפון-מזרח סוריה ממחישים את עומק השינוי באזור ואת השלכותיו גם במישור הערכי. הכורדים, שמילאו תפקיד חשוב במלחמה נגד הטרור הג'יהאדיסטי מבית מדרשם של דאעש, ג'בהת א־נוסרה וקבוצות קיצוניות אחרות, הפכו כיום ליעד של המשטר בדמשק, בראשותו של הג'יהאדיסט אחמד א־שרע, אל־ג'ולאני "הקשוח", ושותפו "החבר הטוב" רג'פ טאיפ ארדואן.

התיאורים מצד הכורדים מצירים טיהור אתני, ניסיון אמיתי להשמדת העם הכורדי. יש בהם גם אכזבה לא מוסתרת מעמדת ארה"ב, וכן ציפייה להושטת יד מצד ישראל.

לנוכח מעמדה המחודש של ישראל כמעצמה אזורית, ועל רקע השאיפות הטורקיות באזור, ההנהגה בירושלים לא יכולה להחשות מול שינויים ביחסי הכוחות באזורים בעלי חשיבות אסטרטגית בשבילה. היא גם לא יכולה להתעלם מזעקות כאלה מצד מי שתופסים את עצמם בצידה של ישראל. ההתנהגות במבחנים הללו תחרוץ את מעמדה, ובמיוחד במזרח התיכון החדש־ישן שאנו חיים בו.

ומהמקרה הפרטי של הכורדים אל הכלל: המצב בסוריה. רצף האירועים מאז שעלה ג'ולאני לשלטון ממחיש את חוסר היציבות בזירה זו ואת התנודתיות המהירה בין מצבי הקצה. במידה מסוימת זה משקף את האתגר שקיים גם בזירות פתוחות אחרות. ההישגים הדרמטיים במלחמה יצרו מציאות חדשה, אך זאת עדיין בהתהוות. הסדר הישן פורק, סדר חדש עדיין לא התקבע.

האתגר במציאות כזו הוא להבטיח את ההישגים ולהכשיל את מאמצי האויב להתעצם ולשחוק אותם. זה מותח עד הקצה את הקשב ואת היכולות של מערכת הביטחון והצמרת המדינית, מחייב גמישות ויכולת להגיב במהירות, ומאתגר את הרצון הבסיסי בשגרה יציבה. אולם זהו שלב הכרחי. הניסיון לקצר את הדרך באמצעות הסדרים מפוקפקים או הסכמי בוסר עלול להיות יקר מדי. הדברים אמורים גם ביחס ללחצים לכינון הסדר ביטחוני ישראלי-סורי.

בוושינגטון מתייחסים לכך כנדבך נוסף בהסכמי אברהם וכהזדמנות לעצב סדר אזורי חדש. אך כמי שנכוותה ברותחין, ישראל נדרשת לנקוט גישה זהירה וחדשנית. מותר לה והיא אפילו

מוכרחה להניח שחייכנותו של השליט כלפי המערב היא בסך הכול טקטיקה הישרדותית. גם אם הוא עצמו ישתנה, הוא הרי כבול במחויבות לבייס שאת מעלליו אפשר לראות בהתנגשויות עם הדרוזים, העלאוויים ועכשיו גם עם הכורדים.

ישראל חייבת לשמר חופש פעולה אווירי ויבשתי בסוריה, שיאפשר לה להמשיך לבצע פעולות יזומות נגד גורמים עוינים המתבססים במרחב, למנוע הברחות אמצעי לחימה וכוונות טרור, ולהבטיח אינטרסים נוספים. ישראל לא צריכה בשום אופן לוותר על שליטה ביטחונית באזור החיץ ועל ההחזקה בכתר החרמון כנקודת תצפית חיונית לבלימת חיבורים בין סוריה, חיזבאללה ואיראן.

מציאות שבה כוחותינו יאלצו להתחכך בצבא טורקי בדרום סוריה לא יכולה להיות קבילה מצידה של ישראל, גם אם קיימים יחסים מדיניים רשמיים בין שתי המדינות. רמת הגולן היא קו ההגנה האסטרטגי של ישראל בגבולה המזרחי, ומעמדה לא נתון לדיון.

קשה להאמין שג'ולאני יהיה נכון להסדרים עם ישראל בתנאים הללו. אין זה אומר שכדאי להתגמש. נכסים מוחשיים וחופש פעולה ביטחוני עדיפים על הסדרים מפוקפקים, גם אם רשמיים.

שערי הגיהנום

ראש "הוועדה הלאומית הפלסטינית לניהול רצועת עזה", עלי שעת', הודיע ^[1]מדאבוס על פתיחתו המחודשת של מעבר רפיח בשבוע הבא. עדיין לא ברור אם המהלך יצא לפועל במועד שצוין, ואם המעבר ישמש גם לסחורות ולא רק למעבר אנשים. על כל פנים, מרגע שהקול נשמע ^[2] הכיוון ברור.

כאילו לא היה די בפתחים ובמעברים הקיימים שדרכם זורמים אמצעים דו־שימושיים לתועלת חמאס, כעת ייפתח גם הנתב הזה, שהפיקוח על מה שיעבור דרכו ולידו מזכיר את סיפורי חלם. ההתמודדות עם מאמצי ההתעצמות של אויבינו בכל הזירות, וברצועת עזה בפרט, מחייבת התארגנות לא שגרתית: מאמץ משותף של צה"ל, שב"כ, מתאם פעולות הממשלה בשטחים (מתפ"ש), המשטרה, רשות המיסים, רשות המעברים, הפרקליטות ועוד.

כדי שזה יקרה נדרשת הנחיה מדינית, נדרשים משאבים ובעיקר הבנה של התהליכים הקשורים בכך, שמפאת מורכבותם מצריכים מנת קשב שלא תמיד מצויה בקרב מקבלי ההחלטות וגורמי הצמרת. על כך בונים אויבינו. הגיע הזמן לחולל שינוי גם בכך.

פורסם במקור ראשון, בתאריך 23 לינואר 2026.